

7.

**LITERATURA
POLECANA**

A. KSIĄŻKI DLA DZIECI

W KONTEKŚCIE DOMOWYM, ŻŁOBKOWYM, PRZEDSZKOLNYM ZDARZA SIĘ, ŻE SIĘGAMY PO KSIĄŻKI, WIERSZE, PIOSENKI I WYLICZANKI, KTÓRE KSZTAŁTOWAŁY NASZE WŁASNE DZIECIŃSTWO.

Decydując się na bajki typu: Czerwony Kapturek, Jaś i Małgosia, wiersze: Murzynek Bambo, W pokoiku na stoliku, wyliczanki: Beksa lala, piosenki: Mam chusteczkę haftowaną, Jestem sobie przedszkolaczek – zwróćmy uwagę, jaki przekaz niosą te pozycje, co oznaczają dla dziecka, jaką budują narrację. Jeśli decydujemy się na tego typu utwory, budujmy ich interpretację wspólnie z dziećmi, uwzględniając emocje, jakie mogą wzbudzać w dzieciach.

Możemy też zmodyfikować kontrowersyjne fragmenty piosenek i wyliczanek, np. zamiast „tej nie kocham, tej nie lubię” zaśpiewajmy z dziećmi: „ciebie kocham, ciebie lubię”. Także piosenka „Przedszkolaczek” zyskała nową odsłonę, którą łatwo znaleźć w internecie – zamiast „nie grymaszę i nie płaczę” użyto w niej słów „jestem ważny – dużo znaczę”, a „kto jest beksą i mazgajem, ten się do nas nie nadaje, niechaj w domu siedzi sam” zastąpiono przez „tu jest miejsce dla każdego, każdy naszym jest kolegą, razem w grupie miło nam”. Zachęcamy do uważnego doboru treści, jednak nie unikajmy omawiania kontrowersyjnych tematów – to pomaga dzieciom uświadamiać sobie swoje granice i promować ważne dla nas wartości.

Przy wspieraniu rozwoju emocjonalnego dzieci polecamy skorzystać z poniższych lektur (do wykorzystania w grupie żłobkowej):

- „Babo chce”, Eva Susso, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2010.
- „Czy ktoś widział zajączka?”, Przemysław wechterowicz, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań 2017.
- „Dobranoc gorylku”, Peggy Rathmann, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2015.
- „Droga na górę”, Marianne Dubuc, Wydawnictwo Wytwórnia, Warszawa 2019.
- „Dzielna Małpka”, Marta Altes, Wydawnictwo Tako, Toruń 2018.
- „Idziemy na niedźwiedzia”, Michael Rosen, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2015.
- „Kasia i brzuszek mamy”, Liesbet Slegers, Wydawnictwo Adamada, Gdańsk 2017.
- „Kasia idzie do lekarza”, Liesbet Slegers, Wydawnictwo Adamada, Gdańsk 2017.
- „Kicia Kocia i Nunuś. Kochamy!”, Anita Głowińska, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań 2017.
- „Kicia Kocia i Nunuś. Na nocniku”, Anita Głowińska, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań 2016.
- „Kicia Kocia i Nunuś. Nie, Nunusiu! Tak, Nunusiu!”, Anita Głowińska, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań 2018.

- „Kicia Kocia jest chora”, Anita Głowińska, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań 2019.
- „Kicia Kocia ma braciszka Nunusia”, Anita Głowińska, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań 2019.
- „Kicia Kocia mówi, Co z tymi śmieciami?”, Anita Głowińska, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań 2019.
- „Kicia Kocia mówi: Nie!”, Anita Głowińska, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań 2019.
- „Kicia Kocia na placu zabaw”, Anita Głowińska, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań 2019.
- „Kicia Kocia: Nie chcę się tak bawić!”, Anita Głowińska, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań 2019.
- „Kicia Kocia nie może zasnąć”, Anita Głowińska, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań 2019.
- „Kicia Kocia, To moje!” Anita Głowińska, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań 2019.
- „Lalo gra na bębnie”, Eva Susso, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2009.
- „Lubię Leosia”, Pija Lindenbaum, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2016.
- „Miś Maksa”, Barbro Lindgren, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2015.
- „Mój tata”, Anthony Browne, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2016.
- „Nie!”, Marta Altes, Wydawnictwo Adamada, Gdańsk 2011.
- „Nie płacz króliczku”, Jorg Muhle, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2017.
- „Nie trzeba słów”, Armando Quintero, Marco Soma, Wydawnictwo Tako, Toruń 2015.
- „O nie dudusiu”, Chris Haughton, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2019.
- „O żółwiu, który chciał spać”, Roberto Aliaga, Wydawnictwo Tako, Toruń 2011.
- „Piłka Maksa”, Barbro Lindgren, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2008.
- „Razem”, Taro Miura, Wydawnictwo Tako, Toruń 2018.
- „Sto lat, Mysiu”, Lucy Cousins, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2018.
- „Śpij króliczku”, Jorg Muhle, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2017.
- „Tej nocy miś chce być duży”, Ulf Stark, Charlotte Ramel, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2019.
- „Trochę się zgubiłam”, Chris Haughton, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2019.
- „W moim sercu, księga uczuć”, Jo Witek, Christine Roussey, Wydawnictwo Mamania, Warszawa 2016.

- „Wielka złość małego zajączka”, Monika Filipina, Wydawnictwo Ezop, Warszawa 2007.
- „Wszyscy ziewają”, Anita Bijsterbosch, Wydawnictwo Adamada, Gdańsk 2016.
- „Wymyśl coś!”, Anna-Clara Tidholm, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2013.
- „Zguba Michałka”, Julia Hartwig, Wydawnictwo Emka, Warszawa 2016

Przy kształtowaniu postawy empatycznej u dzieci, polecamy skorzystać z poniższych lektur (do wykorzystania w grupie przedszkolnej). Dla łatwiejszej orientacji i uszczegółowienia aspektów treningu empatii, spis podzielono na kategorie.

 ASERTYWNOŚĆ, UMIEJĘTNOŚĆ MÓWIENIA „NIE” STAWIANIA GRANIC, NIEULEGANIA PRESJI OTOCZENIA, POZOSTAWANIE W ZGODZIE Z SOBĄ, Z WYZNAWANYMI WARTOŚCIAMI, UMIEJĘTNOŚĆ BRONIENIA WŁASNEGO ZDANIA, NONKONFORMIZM

- „A ja nie chcę być księżniczką”, Grzegorz Kasdepke, ilustracje Emilia Dziubak, Wydawnictwo Nasza Księgarnia, Warszawa 2015.
- „Biała księżniczka i złoty Smok”, Petra Finy, ilustracje Mari Takács, przekład Sebastian Stachowski, Wydawnictwo Namas, Poznań 2011.
- „Czy jesteś tchórzem, Albercie?”, Gunilla Bergström (tekst i ilustracje), przekład Katarzyna Skalska, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2014.
- „Grzeczna”, Gro Dahle, przekład Helena Garczyńska, ilustracje Svein Nyhus, Wydawnictwo EneDueRabe, Gdańsk 2011.
- „Igor i lalki”, Pija Lindenbaum, przekład Katarzyna Skalska, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2009.
- „Lala Lolka”, Katarzyna Bogucka, Wydawnictwo Ładne Halo, Łódź 2012.
- „Lalka Williama”, Charlotte Zolotow, przekład Agnieszka Graff, Wydawnictwo Czarna Owieczka, Warszawa 2012.
- „Młoda Charlotte filmowiec”, Frank Viva (tekst i ilustracje), przekład Barbara Słomka, Wydawnictwo Kocur Bury, Łódź 2016.
- „Niebieska niedźwiedzica”, Joanna M. Chmielewska, ilustracje Jona Jung, Wydawnictwo Bajka, Warszawa 2012.
- „O królownie, która chciała jeździć koparką”, Wilczyński Janusz, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2011.

” O.J.Harvey, profesor psychologii z uniwersytetu stanowego w Kolorado, prowadzi badania nad związkami między językiem, a przemocą. Losowo wybrał fragmenty tekstów literackich z wielu różnych krajów i porównał częstotliwość, z jaką pojawiają się słowa, za pomocą których klasyfikuje się i osądza ludzi. Jego eksperyment dowiódł istnienia wyraźnej korelacji między częstym używaniem takich słów a przypadkami przemocy. Ani trochę nie zaskoczyła mnie wiadomość, że w obrębie kultur, w których ludzie rozumują kategoriami ludzkich potrzeb, przemoc występuje znacznie rzadziej niż tam, gdzie przyklepiają sobie nawzajem etykiety „dobrych” i „złych”, wierząc przy tym, że źli zasługują na karę.

Marshall B. Rosenberg, „Porozumienie Bez Przemocy”, Wydanie 3 rozszerzone, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2016.

- „Pięciu Nieudanych”, Beatrice Alemagna (tekst i ilustracje), przekład Ewa Nicewicz-Staszowska, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2015.
- „Różia Rewelka, inżynierka”, Andrea Beaty, ilustracje David Roberts, przekład Łukasz witzczak, Wydawnictwo Kinderkulka, Warszawa 2017.
- „Różowa walizka”, Susie Morgenstern, ilustracje Serge Bloch, przekład Iwona Janczy, Wydawnictwo Adamada, Gdańsk 2017.
- „Siedmiu Wspaniałych i sześć innych nie całkiem nieznanymi historii”, Roksana Jędrzejewska-Wróbel, ilustracje Joanna Olechnowicz-Czernichowska, Wydawnictwo Bajka, Warszawa 2010.
- „Słoń na Księżycu”, Gosia Herba, Mikołaj Pasiński, Wydawnictwo Centrala, Poznań 2016.
- „Weronika nie chce zostać modelką”, Francesca Capeli, przekład Agnieszka Maria Stefańska, seria: Wielkie problemy naszych dzieci, Wydawnictwo WAM, Kraków 2010.
- „Zbyt miła”, Marjorie White Pellegrino, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2008.

BRAK WIARY W SIEBIE, SWOJE MOŻLIWOŚCI

- „Chyba jestem nieśmiały”, Barbara Cain, ilustracje Monika Pollak, przekład Małgorzata Trzebiatowska, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2008.
- „Doskonały projekt”, dr Tracy Packiam Alloway, ilustracje Ana Sanfelippo, przekład Ewa Kleszcz, Wydawnictwo Zielona Sowa, Warszawa 2019.
- „Koala, który się trzymał”, Rachel Bright, ilustracje Jim Field, przekład Barbara Supeł, Wydawnictwo Zielona Sowa, Warszawa 2017.
- „Kropka”, Peter H. Reynolds (tekst i ilustracje), przekład Iwona Mączka, Wydawnictwo Mamania, Warszawa 2017.
- „Mysz, która chciała być lwem”, Rachel Bright, ilustracje Jim Field, przekład Barbara Supeł, Wydawnictwo Zielona Sowa, Warszawa 2017.
- „O Melanii, Melchiorze i panu Przypadku”, Roksana Jędrzejewska-Wróbel, ilustracje Paweł Pawlak, Wydawnictwo Bajka, Warszawa 2013.
- „Petra”, Marianna Coppo, przekład Gabriela Rogowska, wydawnictwo Wytwórnia, Warszawa 2019.
- „Przygoda z mapą”, dr Tracy Packiam Alloway, ilustracje Ana Sanfelippo, przekład Ewa Kleszcz, Wydawnictwo Zielona Sowa, Warszawa 2019.

- „Pudełko Hanki”, Peter Carnavas, ilustracje Peter Carnavas, przekład Ewa Chmielewska-Tomczak, Wydawnictwo Adamada, Gdańsk 2016.
- „Sam na placu zabaw”, dr Tracy Packiam Alloway, ilustracje Ana Sanfelippo, przekład Ewa Kleszcz, Wydawnictwo Zielona Sowa, Warszawa 2019.
- „Supeł”, ilustracje Jim Field, Wydawnictwo Zielona Sowa, Warszawa 2018.
- „Tajemnica króliczej karmy”, dr Tracy Packiam Alloway, ilustracje Ana Sanfelippo, przekład Ewa Kleszcz, Wydawnictwo Zielona Sowa, Warszawa 2019.
- „Wiewiórki, które nie chciały się dzielić”, Rachel Bright, ilustracje Jim Field, przekład Barbara Supeł, Wydawnictwo Zielona Sowa, Warszawa 2018.

EMOCJE (JAK JE ROZPOZNAWAĆ, NAZYWAĆ I WYRAŻAĆ)

- „A królik słuchał”, Cori Doerrfeld, przekład Zofia Raczek, Wydawnictwo Mamaniana, Warszawa 2018.
- „Albert i potwór”, Gunilla Bergström (tekst i ilustracje), przekład Katarzyna Skalska, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2014.
- „Artek i bardzo długi tydzień”, Magdalena Zarębska, ilustracje Katarzyna Nowowiejska, Wydawnictwo Skrzat, Kraków 2019
- „Benio, tata i reszta świata”, Izabela Michta, ilustracje Katarzyna Nowowiejska, Wydawnictwo Skrzat, Kraków 2019.
- „Billy jest zły”, Brigitta Stenberg, przekład Hanna Dymel-Trzebatowska, ilustracje Mati Lepp, Wydawnictwo Ene Due Rabe, Gdańsk 2012.
- „Centrum Zdrowia Dźwięków”, Edyta Mucha, ilustracje Marta Stachowiak, Wydawnictwo By Fly, Tychy 2019.
- „Czujemisie”, Agata Królak (tekst i ilustracje), Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2018.
- „Doris ma dość”, Pija Lindenbaum (tekst i ilustracje), przekład Katarzyna Skalska, Wydawnictwo, Zakamarki, Poznań 2016.
- „Frania, kupmi i takale”, Iwona Czerkas, ilustracje Katarzyna Nowowiejska, Wydawnictwo Skrzat, Kraków 2018.
- „Jestem wściekły”, Dagmar Geisler (tekst i ilustracje), przekład Magdalena Jałowiec, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2016.
- „Kolorowy potwór”, Anna Llenas (tekst i ilustracje), przekład Jowita Maksymowicz-Hamann, Wydawnictwo Mamaniana, Warszawa 2018.

- „Lew Staszek i siła uważności”, Agnieszka Pawłowska, ilustracje Kinga Kałużna, Wydawnictwo Poznańskie Sp. z o.o., Poznań 2015.
- „Miłość”, Astrid Desbordes, przekład Paweł Łapiński, ilustracje Pauline Martin, Wydawnictwo Entliczek, Warszawa 2016.
- „Sam i Watson przeganiają gniew”, Ghislaine Dulier, ilustracje Bérengère Delaporte, przekład Iwona Janczy, Wydawnictwo Adamada, Gdańsk 2017.
- „Smok Lubomił i tajemnice złości”, Wojciech Kołyszko, Jovanka Tomaszewska, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2005.
- „Uśmiech dla Żabki”, Przemysław wechterowicz, Emilia Dziubak, Agencja Edytorska Ezop, Warszawa 2014.
- „Zlatanka i ukochany wujek”, Pija Lindenbaum, przekład Katarzyna Skalska, Wydawnictwo Zakamarki, Poznań 2012.

BAJKI O UCZUCIACH

- „Smutek i zaklęte miasto” (poprzednie wydanie „Zaklęte miasto i sekrety smutku”), Jovanka Tomaszewska, Wojciech Kołyszko, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2016.
- „Strach i pogromca potworów” (poprzednie wydanie „Pogromca potworów i magia strachu”), Jovanka Tomaszewska, Wojciech Kołyszko, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2016.
- „Radość i wyspa Hopsiup” (wcześniej „Wyspa Hopsiup i potęga radości”), Jovanka Tomaszewska, Wojciech Kołyszko, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2015.
- „Wstyd i latający śpiwór” (wcześniej „Latający śpiwór i maski wstydu”), Jovanka Tomaszewska, Wojciech Kołyszko, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2016.
- „Zazdrość i wyścigi żółwi” (poprzednie wydanie „Bawian, Cudanna i pułapki zazdrości”), Jovanka Tomaszewska, Wojciech Kołyszko, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2016.
- „Złość i smok Lubomił” (poprzednie wydanie Smok Lubomił i tajemnice złości), Jovanka Tomaszewska, Wojciech Kołyszko, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2016.

 EMPATIA

- „Ciapek”, Wanda Szymanowska, ilustracje Agnieszka Kazała, Wydawnictwo Literackie Białe Pióro, Warszawa 2016.
- „Czarna książka kolorów”, Menena Cottin, ilustracje Rosana Faría, przekład Marta Jordan, Wydawnictwo Widnokrąg, Warszawa 2012.
- „Duże sprawy w małych głowach”, Agnieszka Kossowska, ilustracje Jacek Ambrożewski, Patricija Bliuj-Stodulska, Anna Kloza-Rozwadowska, Szaweł Płóciennik, Wydawca: Stowarzyszenie Terapeutów zależnych, Opole 2015.
- „Dziadek jest chory”, Silvia Roncaglia, ilustracje Alessandra Cimatoribus, przekład Agnieszka Maria Stefańska, Wydawnictwo WAM, seria Wielkie problemy naszych dzieci, Kraków 2009.
- „Dżok – legenda o psiej wierności”, Barbara Gawryluk, ilustracje Iwona Cała, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2015.
- „Elmer”, David McKee, przekład Dominika Dominów, Wydawnictwo Papilon, Poznań, 2018.
- „Gdzie jest pan Amos?”, Philip C. Stead, ilustracje Erin E. Stead, przekład Maria Grabska-Ryńska, Wydawnictwo Debit, Katowice 2018.
- „Jeżyk zwany Pajacykiem”, Alicja Podgrodzka, ilustracje Aleksandra Włodarczyk, Wydawca terAPKA, Lubliniec 2018.
- „Kto ukradł jutro? Czyli dlaczego nie jest jak z obrazka”, Olga Ptak, ilustracje Dominika Czerniak-Chojnacka, Wydawnictwo ALBUS, Poznań 2019.
- „Niedźwiedź” – łowca motyli”, Susanna Isern, ilustracje Marjorie Pourchet, przekład Weronika Perez Borjas, Wydawnictwo Tako, Toruń 2016.
- „Niezapominajka”, Agnieszka Świętek (tekst i ilustracje), Wydawnictwo Widnokrąg, Piaseczno, 2018.
- „Paw, co ogon miał z przyjaźni”, Pan Poeta, ilustracje Joanna Młynarczyk, Wydawnictwo Prószyński i S-ka, Warszawa, 2018.
- „Podróż”, tekst i ilustracje Francesca Sanna, przekład Agata Napiórska, Wydawnictwo Kultura Gniewu, Warszawa 2016.
- „Różowe środy albo podróż z ciotką Huldą”, Sylvia Heinlein, ilustracje Anke Kuhl, przekład Tomasz Ososiński, Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2015.
- „Uratuj mnie!”, Patrick Georg, Wydawnictwo Bajka, Warszawa 2017.
- „Wędrówka Nabu”, Jarosław Mikołajewski, ilustracje Joanna Rusinek, Wydawnictwo Austeria, Kraków 2016.
- „Zebra”, Ifi Ude, ilustracje Nežka Šatkov, Wydawnictwo Poławiacze Pereł, Warszawa 2013.

B. LITERATURA POLECANA RODZICOM I KADRZE:

- „Agresja – nowe tabu? Dlaczego jest potrzebna nam i naszym dzieciom?”, Jesper Juul, Wydawnictwo MiND, Podkowa Leśna, 2013.
- „Empatia wzmacnia dzieci, trzyma cały świat razem”, Jesper Juul, Helle Jensen, Peter Hoeg, Jes Bertelsen, Steen Hildebrandt, Michael Stubberup, Wydawnictwo MiND, Podkowa Leśna, 2018.
- „Kiedy Twoja złość krzywdzi dziecko: Poradnik dla rodziców”, Mathew McKay, Wydawnictwo MiND, Podkowa Leśna, 2012.
- „NIE” z miłości: mądry rodzice – silne dzieci”, Jesper Juul, Wydawnictwo MiND, Podkowa Leśna, 2011.
- „Porozumienie bez przemocy: o języku serca”, Marshall Rosenberg, Wydawnictwo Jacek Santorski & Co., Warszawa, 2003.
- „Porozumienie bez przemocy: o języku życia”, Marshall Rosenberg, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa, 2016.
- „Twoja kompetentna rodzina: nowe drogi wychowania”, Jesper Juul, Wydawnictwo MiND, Podkowa Leśna 2011.
- „Twoje kompetentne dziecko: dlaczego powinniśmy traktować dzieci poważniej?”, Jesper Juul, Wydawnictwo MiND, Pruszków 2012.
- „W świecie porozumienia bez przemocy: praktyczne narzędzia do budowania więzi i komunikacji”, Marshall Rosenberg, Wydawnictwo MiND, Podkowa Leśna, 2013.
- „Szanujący rodzice. Szanujące dzieci. Jak zamienić rodzinne konflikty we współdziałanie?”, S. Hart, V. Kindle Hodson, Wydawnictwo MiND, 2006.
- „Dialog zamiast kar”, Z. A. Żuczkowska, Wydawnictwo MiND, 2013.
- „Świadome Rodzicielstwo”, D. Siegel, M. Hartzell, Wydawnictwo MiND, Podkowa Leśna 2015.
- „The Yes Brain. Mózg na tak”, Siegel Daniel J., Payne-Bryson Tina, Wydawnictwo Harper Collins, Warszawa 2018.

“

Kiedy dajemy z serca, powoduje nami radość, która w nas tryska, ilekroć dobrowolnie wzbogacamy cudze życie. Z takiego dawania pożytek mają obie strony: ten, kto daje, i ten, kto bierze. Obdarowany cieszy się z prezentu, nie obawiając się konsekwencji, jakie pociąga za sobą przyjmowanie darów motywowanych strachem, poczuciem winy, wstydem lub żądzą zysku. Jako ofiarodawcy także czerpiemy korzyść, zyskujemy bowiem szacunek do samych siebie, gdy widzimy, że nasze wysiłki komuś pomagają.

Marshall B. Rosenberg,
„Porozumienie Bez Przemocy”,
Wydanie 3 rozszerzone,
Wydawnictwo Czarna Owca,
Warszawa 2016.